

The leading role of information-analytical subdivisions of the library institution in the process of providing information needs of modern users is substantiated on the example of VNLU activity. Experience of information and analytical work of the Service of Information and Analytical Support of Public Authorities (SIAS), the National Law Library (NLB), the Fund of Presidents of Ukraine (FPU) on the analysis of a wide range of issues related to the process of informatization of Ukraine. A number of urgent problems that significantly slow down the further development of information and analytical work of the library in the country are analyzed.

Based on the experience of cooperation of analytical units of the NBUV with government agencies, we can talk about the feasibility of involving them in the productive development of the information society in modern conditions. The VNLU Service of Information and Analytical Support of Public Authorities has considerable experience, which results in numerous information and analytical products that have received significant evaluation from consumers.

The main directions and prospects of information-analytical activity of structural subdivisions of VNLU in the process of providing information needs of modern users are investigated.

Keywords: library institution; information-analytical activity of library institutions; information-analytical structures; VNLU; information society; SIAS; information products; information-analytical support

References

1. Kobieliiev O. (2009). Informatsiino-analitychna diialnist bibliotek yak sotsiokomunikatsiinyi fenomen. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 10, pp. 22—25.
2. Rud I. *Optymizatsiya diyalnosti informatsiyno-analitychnykh tsestriv bibliotek v umovakh informatyzatsiyi*. [Online], available at: <http://conference.nbu.gov.ua/report/view/id/326>.
3. Natarov O. (2017). Rol natsionalnoi biblioteki u zabezpechenni prava na informatsiyu v Ukrayini. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 48, pp. 756—780.
4. Chupryna L. (2018). Rol bibliotek u pidvyshchenni sotsialnoi znachushchosti informatsiynykh obminiv u sotsialnykh media. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 50, pp. 65—78.
5. Palchuk V. (2018). Rol suchasnykh bibliotek yak sotsiokomunikatsiynykh instytutsiy v umovakh reformy z detsentralizatsiyi vlady. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 49, pp. 107—122.
6. *Sait Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*. (2021). [Online], available at: <http://www.nbu.gov.ua/node/125>.
7. *Innovatsiini tekhnolohii*. (2021). [Online], available at: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
8. *Novyie bibliotечnye servisy*. (2021). [Online], available at: http://unatlib.org.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=1956&catid=1.
9. *Veb-tehnologii v bibliotekah: novi mozhyvosti*. (2021). [Online], available at: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=13586&chapter=1>.

Надійшла до редакції 19 березня 2021 року

ЖУРНАЛІСТИКА ТА ЗМІ

УДК 378.09:070|ОНПУ(477)(047.1)
DOI: 10.36273/2076-9555.2021.4(297).35-41

Надія Баландіна,

доктор філологічних наук,
професор кафедри інформаційної діяльності та медіакомунікації
Одеського національного політехнічного університету,
e-mail: balandina.n.f@onu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6933-838X>

Валентина Кубко,

кандидат філософських наук,
доцент кафедри інформаційної діяльності та медіакомунікації
Одеського національного політехнічного університету,
e-mail: kubko.valentina@onu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0433-2013>

Досвід проектування освітньої програми з журналістики в Одеському національному політехнічному університеті

У статті висвітлено досвід проектування й визначення цілей освітньої програми з журналістики в Одеському національному політехнічному університеті. Наголошено, що процес проектування освітніх програм становить основу функціонування кожного закладу вищої освіти і їх акредитація є одним зі стимулювальних чинників визначення спроможності ЗВО проводити освітню діяльність.

Зроблено огляд методологічної бази й основних методичних рекомендацій, котрі враховувала робоча група під час розроблення програми; подано короткий огляд історії програми, започаткованої в університеті 2017 р.

Основну увагу приділено процесу проектування, що охоплює засадничі моменти: визначення потреби в освітній програмі, формулювання цілей освіти з урахуванням місії та стратегії університету, концепції його інноваційного розвитку; виділення оригінальності (особливостей) програми, з'ясування інтересів суб'єктів освітнього процесу, насамперед студентської та академічної спільнот, і зовнішніх стейкхолдерів; розкриття тенденцій розвитку

спеціальності та ринку праці, урахування галузевого й регіонального контекстів, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних програм; добір освітніх компонентів і відповідних їм форм та методів навчання й оцінювання, належних матеріально-технічних та інформаційних ресурсів, що сукупно забезпечує досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти. Доведено, що успішно спроектована програма гарантує набуття студентами необхідних компетентностей і практичних навичок, а отже є свідченням розбудови навчального процесу за принципами гнучкості, адаптивності та інноваційності. Розвідка відкриває перспективу щодо висвітлення досвіду навчання й викладання за освітньою програмою.

Ключові слова: освітня програма; журналістика; проектування; Одеський національний політехнічний університет

Постановка проблеми. Укладання та реалізація освітніх програм становить основу функціонування кожного закладу вищої освіти, а процес їх акредитації є одним зі стимулювальних чинників визначення спроможності ЗВО здійснювати освітню діяльність. З приєднанням України до Болонського процесу, поступово інтеграцією в європейський освітній простір, ухваленням нового Закону України "Про вищу освіту" обличчя журналістської вищої освіти та її ключові складники — освітні програми — поступово змінюється. Водночас бракує досліджень, у яких на конкретних прикладах було б продемонстровано результати укладання новітніх освітніх програм (далі — ОП), технологічні моменти проектування, способи визначення кінцевих цілей, ефективність зв'язків із зацікавленими сторонами тощо.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Методологічною та методичною основою дослідження слугувала низка інформаційних джерел. Окрім нормативних документів державного та внутрішньо-університетського рівня, котрими керується будь-яка освітня професійна програма, надійним орієнтиром стали методичні рекомендації В. Захарченка, В. Лугового, Ю. Рашкевича, Ж. Таланової [8], розроблені на основі нового Закону України "Про вищу освіту" та документів Європейського простору вищої освіти; "Національний освітній глосарій", котрий уклали В. Захарченко, С. Калашнікова, В. Луговий, А. Ставицький, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова за ред. В. Кременя [6]; методичний посібник "Акредитація освітніх програм (за матеріалами проекту QUAERE)" [1], численні вебінари, котрі проводять представники Національної агенції забезпечення якості освіти тощо. Формуючи концептуальну основу освітньої програми, робоча група враховувала, з одного боку, погляди вітчизняної академічної спільноти, зокрема С. Квіта, В. Лизанчука, В. Різуна, Є. Федченка, Ю. Федорченка, а з другого — зважала на дискусії стосовно реформування журналістської освіти, що точаться в медійному середовищі (Огляд див.: [2, с. 1]). Цінним для робочої групи був закордонний досвід, репрезентований у працях Б. Девіс, М. Велан, І. Лернер та інших, а також результати аналізу методів і форм організації навчального процесу журналістів в університетах США [5]. І хоч висловлені науковцями, медіаекспертами та журналістами думки певною мірою різняться, а в окремих моментах — навіть опозиційні, важливо, що більшість із них свідчить про потребу університетської форми навчання, що не зосереджена винятково на технологічних уміннях, притаманних школам журналістики з однорічним чи дворічним терміном навчання, а формує у студентів широке бачення професії.

Мета статті — висвітлення досвіду проектування й визначення цілей освітньої програми з журналістики в Одеському національному політехнічному університеті, що доступна на офіційному сайті [7].

Реалізація мети передбачає короткий огляд історії створення освітньої програми в університеті, розкриття процесу проектування, що полягає у визначенні потреби в ОП, формулюванні її цілей з урахуванням місії та стратегії ЗВО, з'ясуванні інтересів суб'єктів освітнього процесу та зовнішніх стейкхолдерів, тенденцій розвитку спеціальності та ринку праці, урахуванні галузевого та регіонального контекстів, досвіду аналогічних вітчизняних й іноземних програм, доборі освітніх компонентів і відповідних їм форм та методів навчання, форм оцінювання, забезпечення належного стану матеріально-технічних та інформаційних ресурсів, що сприятиме досягненню результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти.

Вклад основного матеріалу дослідження. Підготовка здобувачів вищої освіти зі спеціальності 061 "Журналістика" на гуманітарному факультеті Одеського національного політехнічного університету (далі — ОНПУ) проводиться від 2017 р., після того, як ЗВО було внесено в реєстр Асоціації європейських університетів (1999), відкрито гуманітарний факультет (2001) і накопичено вагомий досвід у царині гуманітаризації вищої технічної освіти та досягненні балансу між гуманітарним і технічним профілями професійної підготовки.

Провадження освітньої діяльності зі спеціальності 061 "Журналістика" в ОНПУ продиктовано усталеною тенденцією до інтенсифікації інформаційних потоків, розширення інформаційного простору, зростання попиту на фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання в медіасфері, а також об'єктивними потребами регіону, у якому функціонує 35 теле-радіокомпаній. У 2017 р. було отримано ліцензію з підготовки бакалаврів із ліцензованим обсягом 60 осіб (денної та заочної форм навчання) по випусковій кафедрі документознавства та інформаційної діяльності, від 2018 р. — по кафедрі, що оновила назву, — інформаційної діяльності та медіа-комунікацій.

Континуально підготовку журналістів репрезентовано освітніми програмами 2017, 2018, 2019 і 2020 рр. та розглянуто як динамічну практику, що розгортається й постійно оновлюється відповідно до інноваційних процесів у медійній та освітній сферах: першу ОП 2017 р. обговорила й затвердила Вчена рада ОНПУ від 17.05.2017; ОП 2018 р. було переглянуто з урахуванням "Методичних рекомендацій з розроблення освітніх програм" згідно з наказом МОН від 29.03.2018 № 206; ОП 2019 р. оновлено та приведено у

відповідність зі Стандартом вищої освіти України зі спеціальності 061 "Журналістика" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.06.2019 № 864; ОП 2020 р. зазнала суттєвих змін з урахуванням накопиченого досвіду, перманентного обміну думками з представниками академічної спільноти, співпраці із зовнішніми стейкхолдерами та здобувачами освіти, що позначилося на змістовому наповненні, співвідношенні між теоретичними, науково-дослідними й технологічно-практичними освітніми компонентами, на розширенні можливостей набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок, мотивації до посилення професійної відповідальності, дотримання фахової та академічної доброчесності. ОП 2020 р. концептуально узгоджено з місією та стратегією університету й спрямовано на набуття здобувачами вищої освіти необхідних компетентностей, практичних умінь і навичок у галузі соціальних комунікацій та їх застосування в соціально-гуманітарних і технологічно-фахових журналістських практиках.

З огляду на це мета ОП 2020 р. спрямована на забезпечення здобувачів вищої освіти базовою теоретичною та практичною підготовкою університетського рівня, необхідною для виконання професійних обов'язків у сфері соціальних комунікацій, оперативного реагування на зміни інформаційного середовища, для розбудови медіасистеми України й формування громадянського суспільства. Під час проєктування ОП розробники цілком свідомо відійшли від вузької спеціалізації й у цьому суголосні з думкою Ю. Федорченка, що "освітні програми на більш високому рівні вищої освіти мають носити більший рівень спеціалізації, при цьому вузької спеціалізації варто уникати в бакалаврських освітніх програмах" [11].

Особливість пропонованої ОП полягає в:

- підготовці універсального журналіста, здатного працювати в новітніх мас-медіа, у тому числі у сфері реклами, зв'язків із громадськістю, медіаменеджменту, видавничої справи та редагування;

- сприянні індивідуалізації освітньої траєкторії, неформальній освіті, гуманізації відносин між суб'єктами освітнього процесу;

- отриманні через вибіркові компоненти неспеціалізованих надпрофесійних компетентностей і навичок, соціально-політичних, психолого-етичних, правових, економічних, екологічних тощо;

- можливості брати участь у програмах міжнародної академічної мобільності (тривалістю один-два семестри), що реалізуються німецькою, польською та іспанською мовами під час навчання у структурних підрозділах університету: Українсько-німецькому (УНІ), Українсько-іспанському (УІІ), Українсько-польському (УПІ) навчально-наукових інститутах — та потребують опанування мовних компетентностей відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти на рівні не нижче B2.

Цілі навчання зорієнтовані на забезпечення здатності випускника розв'язувати складні спеціалізовані завдання в галузі соціальних комунікацій, що перед-

бачає застосування наукових положень і методів, поєднання традиційних та інноваційних підходів до об'єкта вивчення, академічних і позаакадемічних активностей, українського й світового досвіду. Цілі навчання корелюють з місією ОНПУ, котра полягає у примноженні інтелектуального потенціалу нації, та стратегією, зорієнтованою на забезпечення вимог замовників до випускників, що відповідають міжнародним стандартам, через надання комплексу якісних освітніх послуг [10].

Цілі ОП узгоджено з Концепцією інноваційного розвитку ОНПУ [4], насамперед із тенденцією до вдосконалення організації та змісту навчально-виховного процесу згідно з європейськими стандартами за умови збереження досягнень вітчизняної вищої школи, розбудовою навчального процесу за принципами гнучкості, адаптивності та інноваційності, з орієнтацією на потреби здобувачів вищої освіти та зовнішніх стейкхолдерів.

ОП ґрунтується на компетентнісній моделі підготовки фахівців, формуванні цілісної системи освітніх компонентів, інтердисциплінарному підході, можливості вибудовувати індивідуальні траєкторії.

Під час формулювання цілей і програмних результатів навчання ОП враховували інтереси та пропозиції зацікавлених сторін (стейкхолдерів). Зокрема, зусиллями кафебри регулярно проводився моніторинг інтересів здобувачів вищої освіти на кураторських годинах, загальних зборах, у доречних контекстах на заняттях, через опитування тощо. З урахуванням висловлених побажань вжито таких заходів:

- переглянуто змістове наповнення дисциплін "Риторика та аргументація", "Історія української та зарубіжної журналістики", оскільки виявлено факти дублювання змісту інших дисциплін;

- упроваджено актуальні дисципліни професійної підготовки "Копірайтинг", "Фактчекінг", "Видавнича справа та редагування" з відповідними їм результатами навчання;

- систематизовано за блоками вибіркові компоненти загальної підготовки, у результаті чого в п. 2.1 ОП виділено блоки з поглиблення компетентностей з іноземних мов; безпечної діяльності та збереження довкілля; з економічної та фінансової грамотності; з набуття соціально-політичних, етико-психологічних та правових компетентностей;

- суттєво збільшено й оновлено перелік вибіркових дисциплін професійної підготовки, до якого додано курси "Арт-журналістика", "Обробка інформації баз даних та знань", "Фотожурналістика", "Журналістське розслідування" та інші й вилучено дисципліни менш затребувані, здебільшого теоретичного спрямування;

- реалізовано пропозицію можливого поєднання навчання з набуттям практичного досвіду роботи за фахом (від стажування до можливості працевлаштування), а отже, впровадження комбінованого навчання — очного та дистанційного.

У процесі розроблення ОП було враховано інтереси роботодавців, озвучені на засіданнях кафебри, крім того, вони брали участь в експертному

оцінюванні програми, висловлювали побажання під час виробничої та переддипломної практик. Більшість пропозицій було взято до уваги, а саме:

— пропозиції Ю. Работіна, голови правління Одеської регіональної організації НСЖУ, О. Хорошого, генерального директора ТОВ "СТАР ТАЙМ", мали вплив на визначення фокусу та унікальності програми, зокрема акцентували на потребі підготовки не вузько орієнтованого, а універсального фахівця, здатного працювати на мультимедійних платформах в аудіовізуальних та інтернет-ЗМІ на посадах журналіста, редактора, фотокореспондента, медіаменеджера, а також рекламіста, фахівця зі зв'язків із громадськістю та видавничо-поліграфічного виробництва;

— рефлексії представників телеканалу СТБ в особі генерального режисера О.-Р. Яковенчук; Южненської міської студії телебачення "МИГ" — директорки О. Годовенко; телеканалу "ТАК TV" (м. Миколаїв) — генерального продюсера Г. Головченка та інших зумовили впровадження дисциплін технологічно-практичного спрямування: "Фотожурналістика", "Методи вивчення громадської думки", перенесення з вибіркового в обов'язковий компонент "Основи графічного дизайну", "Інтернет-журналістика", започаткування вибіркового курсу "Толерантність та дискримінація" тощо.

Сприятливим майданчиком для діалогу стало опитування роботодавців через офіційний вебсайт ОНПУ, обговорення проблем журналістської освіти в медіа.

Зміст ОП розробила робоча група, до складу якої ввійшли науково-педагогічні працівники, які мають необхідний рівень наукової та професійної активності й орієнтуються в сучасних трендах академічного та медійного середовища. Так, було визнано за потрібне ввести освітні компоненти "Основи академічної грамотності", "Практикум з англійської мови для ЄВІ", "Основи критичного мислення", "Медіаосвіта та медіаграмотність". Міждисциплінарний блок програми, зокрема в частині співвідношення компетентностей і результатів навчання, було розроблено у співпраці з викладачами-соціологами, правознавцями, політологами, культурологами, психологами, економістами, філологами й маркетологами. Програму обговорювали на розширеному засіданні кафедри, на яке запрошували викладачів суміжних кафедр гуманітарного факультету; розглядали викладачі кафедр-партнерів інших університетів: В. Гандзюк, С. Семенко, О. Жилаєва, а також на систематичних зібраннях робочої групи, під час доповідей учасників науково-практичних конференцій, що стали плідною платформою для обміну досвідом планування та організації освітнього процесу.

Попри те, що окремі групи стейкхолдерів не брали безпосередньої участі в розробленні ОП, їхні інтереси з'ясували та почасти враховували. Йдеться насамперед про такі категорії:

— потенційних абітурієнтів, запити яких виявляли під час профорієнтації, передусім щодо потреби проведення медіаосвітніх заходів;

— випускників кафедри за спеціальністю 029 "Документознавство. Інформаційна діяльність", семеро з

яких працюють у засобах масової комунікації на посадах журналіста ТБ, шеф-редактора ТБ, піар-менеджера, менеджера рекламної агенції, менеджера фотостудій і які у приватних бесідах із робочою групою радили посилити прикладний складник журналістської освіти, а також приділити увагу медіаменеджменту;

— медіатренерів (В. Голубєва, консультанта Ради Європи, засновника школи універсального журналіста; В. Мостового, колишнього головного редактора тижневика "Дзеркало тижня", голови Комісії з журналістської етики; І. Славінської, громадської діячки, продюсерки радіо "Культура", д-ра пед. наук; професора Т. Іванової, фахівця з медіаграмотності, та інших), поради яких прислужилися в доборі освітніх компонентів, що забезпечують такі результати навчання, як дотримання професійної етики та доброчесності, вміння критично мислити тощо.

Цілі та результати навчання ОП корелюють із новітніми тенденціями медіаринку, актуальними промовтерами яких є насамперед роботодавці, оскільки випускників зі спеціальності 061 "Журналістика" ще не було:

— по-перше, враховано потребу регіональних редакцій в універсальних журналістах, здатних виконувати обов'язки новинара, створювати та опрацювати фотоконтент, розробляти дизайн; мати базові навички відео- та аудіомонтажу тощо. Саме цей чинник зумовив особливості програми й, відповідно, добір освітніх компонентів і результатів навчання;

— по-друге, з переходом традиційних ЗМІ на мультимедійні платформи постала потреба опанувати навички роботи в онлайн-редакціях, мережевої комунікації, опрацювання big data та здійснення фактчекінгу. Ця тенденція зумовила введення таких дисциплін, як "Інтернет-журналістика", "Основи графічного дизайну", "Обробка інформації баз даних", "Копірайтинг", "Фактчекінг";

— по-третє, з посиленням комерційних імперативів стали необхідними економічні знання, що спонукало до впровадження обов'язкових ("Основи менеджменту медіаіндустрії") та вибіркового ("Медіаекономіка" та "Видавничий менеджмент") освітніх компонентів;

— по-четверте, зі зростанням впливу аудиторії на мас-медіа, активізацією громадської думки вагомим є вивчення консумпційних переваг споживачів медіапродукту, налагодження зв'язків із різними соціальними групами, що зумовило введення дисциплін "Методи вивчення громадської думки", "Психологія мас-медіа".

У процесі підготовки ОП було взято до уваги галузевий і регіональний контексти, зокрема здатність випускника до реальних практик у локальних мас-медіа, що в Одесі мають сформовану ще від початку XIX ст. традицію [3].

Навчальний контент сфокусовано на економічних, культурних, міжетнічних проблемах регіону, а отже створенні грамотного медіапродукту на задану тему. З цієї метою впроваджено дисципліни з інших

ОП: "Регіональний менеджмент" із результатом навчання — знати особливості процесу управління регіональною економікою, його форми та організацію; "Соціальна робота з етнічними меншинами" з результатом навчання — демонструвати розуміння етнокультурних особливостей, уміння оцінити рівень адаптації, передбачити можливі проблеми в міжетнічній взаємодії.

Ураховуючи регіональний контекст, зокрема Одеси як торговельного, культурного й рекреаційного центру, з вираженою потребою у фахівців із реклами та піару, введено дисципліни "Теорія і практика реклами", "Теорія і практика PR", "Креативні технології в рекламі та PR", "Іміджологія" з відповідними результатами навчання.

Регіональний аспект здобувачі освіти розробляють у науковій роботі, а також згідно з моделлю універсального журналіста — у творчому доробку, зокрема у проєкті "Молодіжна політика для ОТГ Одещини" (2019), участі у презентації регіональної транскордонної політики Дунайського басейну (2018) та інших.

Звісно, що впровадження галузевого й регіонального контекстів в ОП, з огляду на динаміку медіаринку, має значну перспективу.

Під час роботи над ОП враховано досвід укладання аналогічних програм вітчизняними ЗВО, зокрема Інститутом журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, Ужгородським національним університетом, Українською академією друкарства, Херсонським державним університетом та іншими ЗВО. Робоча група опрацювала програми зарубіжних навчальних закладів, насамперед Університету Палацького в Оломоуці (Чеська Республіка), Ягеллонського університету в Кракові (Республіка Польща) та інших. Через низку відмінностей в системі освіти за зразок не було взято жодної з програм, проте окремі положення слугували поштовхом до генерування власних ідей. Зокрема, було осучаснено перелік обов'язкових і вибіркових компонентів, зроблено акцент на технологічному складникові, інтерактивних методах навчання, запозичено досвід пристосування формальної та неформальної освіти. Європеїзації цього процесу посприяв досвід гаранта ОП, д-ра філол. наук, проф. Н. Баландіної, яка впродовж року працювала лектором у Карловому університеті (м. Прага, Чеська Республіка) та була виконавицею міжнародного проєкту "Interdisciplinární filologická inovace translatologických modulů" в Університеті Палацького (м. Оломоуць, Чеська Республіка), результатом чого стала реалізація ідеї інтердисциплінарності й гуманізації освітньої діяльності, посилення мотивації до навчання, розвитку критичного мислення. Участь кафедри в реалізації проєкту "Еразмус + GameHub" активізувала використання в навчанні ігрових методів.

Перелік компетентностей і програмних результатів навчання за ОП узгоджено зі Стандартом вищої освіти за спеціальністю 061 "Журналістика" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки

України від 20.06.2019 № 864. Програмні результати навчання забезпечено освітніми компонентами, введеними до обов'язкової частини ОП, їх логічною послідовністю; застосуванням адекватних для кожного освітнього компонента методів навчання; відповідністю системи оцінювання навчальних досягнень змісту та методам навчання.

Досягнення програмних результатів навчання здійснюється через засвоєння обов'язкових компонент ОП (в обсязі 180 кредитів, з яких 135 кредитів відведено на вивчення обов'язкових дисциплін професійної та практичної підготовки) і поглиблюється вивченням вибіркових (в обсязі 60 кредитів, з яких 45 кредитів відведено на вивчення вибіркових дисциплін професійної підготовки). Досягнення програмних результатів навчання, що корелюють із загальними компетентностями, також відбувається через вивчення вибіркових дисциплін з іноземних мов (в обсязі 18 кредитів) у межах навчання за ОП Українсько-німецького, Українсько-іспанського, Українсько-польського інститутів та загальної підготовки з ОП інших спеціальностей гуманітарного факультету (в обсязі 15 кредитів).

Оскільки перелік програмних результатів навчання у Стандарті не є кінцевим, до ОП було додано такі: встановлювати комунікацію із суб'єктами інформаційних послуг, користувачами, партнерами, органами влади та управління на засадах професійної етики і доброчесності; критично оцінювати, редагувати авторські матеріали з метою ефективного впливу на масову аудиторію; наводити аргументи щодо донесення необхідної інформації, просування ідей, технологічних рішень у різних сферах соціальних комунікацій; забезпечувати громадськість якісною щодо змісту, форми та впливу мас-медійною продукцією; прогнозувати тенденції розвитку медіаринку, попереджати негативні наслідки, корегувати професійну діяльність.

Забезпечення програмних результатів навчання відповідними освітніми компонентами наведено в матриці 5.2, 5.3 до ОП; в інформаційному додатку до вибіркових освітніх компонент подано співвідношення компетентностей і результатів навчання.

У процесі розроблення ОП забезпечено дотримання зазначеної у Стандарті тенденції на інтегрування раніше спеціалізованих комунікаційних процесів [9, с. 10].

Висновки. Алгоритм проєктування освітньої програми полягає у визначенні потреби в освітній програмі, відповідно до вимог і запитів ринку праці, формулюванні чітких цілей ОП, що корелювали б із місією та стратегією розвитку університету; з'ясуванні інтересів усіх стейкхолдерів, тенденцій розвитку спеціальності та ринку праці, специфіки галузевого й регіонального контекстів, досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних програм, доборі освітніх компонентів, відповідних їм форм і методів навчання, форм оцінювання, належного матеріально-технічного оснащення, що забезпечить досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти. За

таких умов введення гнучких ОП, що не нав'язуються, а проєктуються з урахуванням потреб усіх зацікавлених сторін, безумовно, має позитивний вплив на освітній процес, дає змогу продемонструвати академічну автономію університету, створити внутрішні

системи забезпечення якості освіти, запровадити студентоцентризм й активізувати академічну мобільність, зробити прозорим перелік набутих компетентностей і результатів навчання, що сприятиме входженню в Європейський освітній простір.

Список використаної літератури

1. *Акредитація освітніх програм* (за матеріалами проєкту QUAERE) : методичний посібник / В. А. Бугров, А. П. Гожик, Д. В. Щеглюк та ін. ; за заг. ред. Л. В. Губерського. — Київ : ВПЦ "Київський університет", 2018. — 74 с.
2. *Баландіна Н. Ф.* Різні підходи та однакові проблеми в журналістській освіті / Н. Ф. Баландіна // Молодий вчений. — 2020. — № 9 (85). — С. 1—5. — Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/9.1/1.pdf>. — Назва з екрана.
3. *Баранник М. В.* Історія преси в країні / М. В. Баранник, П. В. Голобуцький // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е—Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. — Київ : Наукова думка, 2005. — 672 с. — Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Istorija_presy_v_Ukr. — Назва з екрана (дата перегляду: 15.03.2021).
4. *Концепція інноваційного розвитку Одеського національного політехнічного університету*. Одеса, 2018. — Режим доступу: https://opu.ua/about/set_up_documents. — Назва з екрана.
5. *Марціхів Х. Р.* Методи та форми організації навчального процесу журналістів в університетах США / Х. Р. Марціхів // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. — 2018. — Вип. 60, т. 2. — С. 17—21. — Режим доступу: <http://ncs5.npu.edu.ua/issue/view/12528>. — Назва з екрана.
6. *Національний освітній глосарій: вища освіта* / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. — 2-е вид., перероб. і доп. — Київ : ТОВ "Видавничий дім "Плеяди", 2014. — 100 с.
7. *Освітньо-професійна програма "Журналістика"*. — Одеса, 2020. — Режим доступу: <https://opu.ua/education/programs/bac-061-0>. — Назва з екрана.
8. *Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації* / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. — Київ : ДП "НВЦ "Пріоритети", 2014. — 120 с. — Режим доступу: http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/metodrada/Rozroblennya_osv_progna.pdf. — Назва з екрана.
9. *Стандарт вищої освіти за спеціальністю 061 "Журналістика" для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, який було затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 864 від 20.06.2019 року*. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/061-zhurnalistika-bakalavr.pdf>. — Назва з екрана.
10. *Стратегія розвитку Одеського національного політехнічного університету на 2015—2020 рр.* — Одеса, 2015. — Режим доступу: https://opu.ua/about/set_up_documents. — Назва з екрана.
11. *Федорченко Ю.* Про підходи до формування і реалізації університетських освітніх програм / Ю. Федорченко. — Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1283-pro-pidkhodi-do-formuvannya-i-realizatsiji-universitetskikh-osvitnikh-program>. — Назва з екрана.

Nadiya Balandina, Valentyna Kubko

Experience of projecting an educational program in journalism at Odesa national polytechnic university

The purpose of the scientific research is to highlight the experience of projecting and defining the goals of the educational program in journalism at Odesa National polytechnic university. It was emphasized that the process of projecting educational programs is the basis for the activities in each higher education institution. The accreditation of higher education institutions is one of the stimulating factors in determining the ability of the institution to conduct educational activities. In the work a review of the methodological framework and basic methodical recommendations was done, which were taken into account by the working group while developing the program; then a brief overview of the history of the program, launched at the university in 2017, is provided; the main attention is paid to the coverage of the projecting process, which includes the main points: determining the need for an educational program, formulating educational goals taking into consideration the mission and strategy of the university, the concept of its innovative development; highlighting the originality (features) of the program, clarifying the interests of the subjects of the educational process, especially the student and academic communities, and external stakeholders; disclosure of trends in the development of the specialty and the labor market, taking into account sectoral and regional contexts, as well as the experience of similar domestic and foreign programs; selection of educational components and corresponding forms and methods of teaching, forms of assessment, appropriate logistical and informational resources, which in general ensures the achievement of learning outcomes defined by the Standard of Higher Education.

It is proved that a successfully designed program guarantees the acquisition of the necessary competencies and practical skills by the students and thus is the evidence for the development of the educational process on the principles of flexibility, adaptability and innovation. The work opens up prospects for the future, in particular to cover the experience of teaching and learning in the educational program.

Keywords: *educational program; journalism; projecting; Odesa National polytechnic university*

References

1. Buhrov V. A., Hozhyk A. P., Shcheliuk D. V. and others. (2018). *Akredytatsiia osvitykh prohram (za materialamy proektu QUAERE) : metodychnyi posibnyk*. Kyiv: VPTs "Kyivskiy universytet".
2. Balandina N. F. (2020). Rizni pidkhody ta odnakovi problemy v zhurnalistskii osviti. *Molodyi vchenyi*, 9 (85), pp. 1—5. [Online], available at: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/9.1/1.pdf>.

3. Baranyk M. V. and Holobutskyi P. V. (2005). Istoriiia presy v kraini. *Entsyklopediia istorii Ukrainy: T. 3: E—I*. Kyiv: Naukova dumka. [Online], available at: http://www.history.org.ua/?termin=Istorija_presy_v_Ukr [Accessed: 15.03.2021].
4. *Kontseptsiia innovatsiinoho rozvytku Odeskoho natsionalnogo politekhnichnogo universytetu*. (2018). Odesa. [Online], available at: https://opu.ua/about/set_up_documents.
5. Martsikhiv Kh. R. (2018). Metody ta formy orhanizatsii navchalnogo protsesu zhurnalistiv v universytetakh SSHA. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 60, tom 2, pp. 17—21. [Online], available at: <http://nc-s5.npu.edu.ua/issue/view/12528>.
6. Zakharchenko V. M., Kalashnikova S. A., Luhovyi V. I., Stavytskyi A. V., Rashkevych Yu. M. and Talanova Zh. V. [avt.-uklad.]. (2014). *Natsionalnyi osvittinii hlosarii: vyshcha osvita. 2-e vyd., pererob. i dop.* Kyiv: TOV "Vydavnychiy dim "Pleiady".
7. *Osvitno-profesiina prohrama "Zhurnalistyka"*. (2020). Odesa. [Online], available at: <https://opu.ua/education/programs/bac-061-0>.
8. Zakharchenko V. M., Luhovyi V. I., Rashkevych Yu. M. and Talanova Zh. V. [avt.]. (2014). *Rozroblennia osvittinikh profram. Metodychni rekomendatsii*. Kyiv: DP "NVTs "Priorityty". [Online], available at: http://ibhb.chnu.edu.ua/uploads/files/metodrada/Rozroblennya_osv_program.pdf.
9. *Standart vyshchoi osvity za spetsialnistiu 061 Zhurnalistyka dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity, yakyi bulo zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 864 vid 20.06.2019 roku*. (2019). [Online], available at: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/061-zhurnalistyka-bakalavr.pdf>.
10. *Stratehiia rozvytku Odeskoho natsionalnogo politekhnichnogo universytetu na 2015—2020 rr.* (2015). Odesa. [Online], available at: https://opu.ua/about/set_up_documents.
11. Fedorchenko Yu. (2021). *Pro pidkhody do formuvannia i realizatsii universytetskykh osvittinikh profram*. [Online], available at: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1283-pro-pidkhodi-do-formuvannya-i-realizatsiji-universitetskikh-osvittinikh-program>.

Надійшла до редакції 1 квітня 2021 року

3 АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 655.4/.5(477)"1945/1946"(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2021.4(297).41-50

Лариса Дояр,

кандидат історичних наук, доцент,
старший науковий співробітник Державного архіву друку
Книжкової палати України,
e-mail: arkhiv@ukrbook.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Присвячую моїм бабусям Марійці та Наталці, які крізь усе життя пронесли вдовин хрест, багаторазово перечитуючи папірець із безнадійним написом "Зник безвісти..."

Українські книгодруки 1945—1946 років: рефлексії на події воєнного лихоліття

У статті порушено проблему Другої світової війни в контексті подій, що відбувалися на її головному напрямкові — Східному фронті, де, без перебільшення, вирішувалася доля всього людства. Расова доктрина гітлерівського нацизму не залишала шансів на фізичне існування більшості народів, котрі потрапляли в її межі як неповноцінні й такі, що можуть перебувати лише в рабському стані. Тож 9 травня 1945 р. увіковічило не тільки перемогу одного військового блоку над іншим, а й право людської спільноти на багатоманітність і життя в умовах расової та національної рівності, толерантності й гуманізму.

Статтю присвячено проблемі висвітлення подій війни 1941—1945 рр. у книгодруках, що виходили в Українській РСР незабаром після її закінчення. Метою пропонованої розвідки стало проведення контент-аналізу маловживаних раніше та забутих нині книжок 1945—1946 років видання, що вийшли в УРСР і були присвячені воєнному лихоліттю. До дослідження було залучено літературу різних жанрів, видавничьких обсягів і цільового призначення, а саме: офіційні документи (державні та партійні), наукові праці, меморати (спогади, мемуари), епістолярій, художню прозу та поезію. Реалізуючи поставлену мету, авторка опрацювала книгодруки, що виходили в кількох тогочасних видавництвах УРСР, зокрема Українському державному видавництві (Держвидав України), Українському видавництві політичної літератури (Політвидав України), Державному видавництві художньої літератури (Літвидав України), видавництві "Радянська школа", видавництві Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, видавництві Дніпропетровського обласного комітету Комуністичної партії більшовиків України. На підставі проведеної роботи авторка дійшла висновку, що книгодруки перших повоєнних років заклали міцний фундамент величезного літературного загалу, котрий на довгі десятиліття визначив суспільне ставлення до воєнних подій 1941—1945 рр.

Ключові слова: книгодруки; видавництва УРСР; Головне управління у справах літератури і видавництв (Головліт УРСР); наукові праці; воєнні мемуари

Постановка проблеми. Напередодні чергової річниці Перемоги над нацизмом варто ще раз озирнутися та зрозуміти, наскільки визначальною була та подія не тільки для нашого народу, а й для всього людства. Ще більшої актуальності набуває ця тема в умовах відродження нацистської ідеології, коли в день